

*Кайло І. Ю.,**здобувач кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
заступник прокурора Чернігівської області,
старший радник юстиції*

НАЛЕЖНЕ ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ ЯК ОДНА ІЗ УМОВ ЇХ ДОПУСТИМОСТІ

Анотація. Стаття присвячена аналізу належного документального оформлення речових доказів як однієї з умов їх допустимості.

Ключові слова: докази в кримінальному процесі, речові докази, допустимість доказів.

Актуальність статті. Становлення України як правової держави, де свободи людини превалюють над публічними інтересами, передбачає у всіх галузях права глибокі реформи, спрямовані на реальне забезпечення конституційного положення про визнання життя, здоров'я, честі та гідності людини найвищими соціальними цінностями. У сфері кримінального судочинства вказаний напрям державного розвитку в значній мірі залежить від встановлення оптимального балансу між потребами отримання інформації задля розкриття кримінального правопорушення і доведення вини особи та необхідністю дотримання прав і свобод людини в ході збирання доказового матеріалу. Своєрідний базовий вектор у досягненні вказаної мети знайшов відображення у ст. 62 Конституції України, яка визначила, що обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, отриманих незаконним шляхом. Деталізація вказаного правила в рамках законодавства з питань кримінального судочинства по суті забезпечила створення та існування окремого кримінального процесуального інституту – інституту допустимості доказів. Вивченням умов допустимості речових доказів пояснюється необхідність написання цієї статті, її логіка та зміст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Такому джерелу інформації як речові докази, зважаючи на їх особливу, відмінну від особистісних доказів природу, завжди приділялася підвищена увага в науці кримінального процесу. За останні роки цій проблематиці присвятили свої роботи О.Г. Шило [1], М.Є. Шумило [2], С.М. Сівочек [3], І.А. Тітко [4], О.Ю. Хахуцяк [5] та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є аналіз проблемних моментів законодавчої регламентації такої умови допустимості речових доказів як їх документально-правове оформлення.

Виклад основного матеріалу. Специфіка природи вказаної категорії носіїв інформації, як справедливо відмічається у роботах сучасних дослідників, полягає у притаманній їм ознаці об'єктивності: «інформація, яку містить речовий доказ і яка має значення для кримінального провадження, формується не для доведення її до відома органів досудового розслідування або суду, а із зовсім іншою метою або взагалі незалежно від волі чи бажання будь-якої особи» [1, с. 77]. В порядку констатації зазначимо, що зазначена особливість юридичної (а у значній мірі й фізичної) природи речових доказів навіть породжувала наукові течії, в рамках яких речові докази пропонувалося визнавати безумовно достовірними [6, с. 290-291] і неспростовними [7, с. 51].

Разом із тим сучасна юридична наука стоїть на позиції базової рівності усіх джерел доказів, а відтак необхідності у рівній мірі оцінки кожного з них. При цьому відповідне положення закріплено й у чинному законодавстві, де передбачено, що жоден доказ не має наперед встановленої сили (ч. 2 ст. 94 КПК). Відтак, перевірка та оцінка речових доказів у тому числі на предмет їхньої допустимості є невід'ємними елементами доказування. При цьому, як вже зазначалося, характерні особливості саме цього джерела доказів накладають відбиток на сприйняття його в теорії кримінального процесу та роботі з ним в правозастосовній практиці.

Зазначимо, що аналіз робіт, присвячених даному питанню в період дії попередніх КПК, дає можливість констатувати відсутність особливих розбіжностей в наукових позиціях стосовно переліку елементів, які слід врахувати при оцінці речових доказів на предмет їх допустимості, до числа яких, як правило, відносять: 1) складення протоколу виявлення предметів та огляду виявленого або поданого предмета; 2) винесення постанови про приєднання до кримінальної справи виявленого або наданого предмета як речового доказу; 3) забезпечення належного зберігання таких предметів; 4) дотримання правил провадження слідчих дій, у тому числі дотримання вимоги щодо присутності понятих; 5) використання під час провадження у кримінальній справі досягнень науки і техніки, участь у необхідних випадках спеціалістів тощо [3, с. 125-126; 8, с. 151; 9, с. 650].

Думається, що в цілому усі зазначені вище загальні рекомендації зберігають актуальність і на сьогодні, але при цьому, зважаючи на кардинальні зміни у кримінальному процесуальному законодавстві України, кожній із них властиві нове нормативне наповнення, нова специфіка і нова проблематика правозастосування. Окрім зазначеного, на наш погляд, запропонований вище перелік умов допустимості речового доказу носить у деякій мірі казуїстичний характер, що дає змогу висловити пропозицію про, так би мовити, ревізію даного питання, з метою забезпечення чіткого групування розглядуваних умов. Зокрема, взявши за основу критерій послідовності дії, що мають місце при входженні речового доказу до кримінального провадження, можна стверджувати, що спочатку правозастосовник обирає спосіб отримання речового доказу (1), потім в рамках застосування обраного способу здійснює документальне оформлення отриманих предметів (2), після чого має забезпечити належне зберігання речових доказів (3). Думається, що саме чітка відповідність кожного з названих етапів вимогам чинного законодавства, дає можливість стверджувати про «чистоту» речового доказу з позиції допустимості.

З огляду на обмежений обсяг статті, вважаємо за необхідне зупинитися лише на одній з трьох умов допустимості речових доказів – документально-правовому оформленні речових доказів.

Складно не погодитися з висловленою у літературі позицією, що специфіка отримання і процесуального оформлення речових доказів веде до того, що результати їх оцінки значною мірою залежать від результатів оцінки документального фіксування дій, під час яких у кримінальному провадженні отримуються і закріплюються речові докази. Між предметом – речовим доказом і протоколом, в якому описані обставини вилучення, існує специфічний зв'язок, який відрізняється, наприклад, від зв'язку, що існує між показаннями двох свідків-очевидців, які незалежно один від одного розповідають про те, що вони бачили. Цей зв'язок настільки важливий, що його відсутність або втрата означають теж саме, що й втрата самого речового доказу (за відсутності протоколу) або значне знецінення відомостей, які містяться в протоколі (у разі втрати речового доказу). Інакше кажучи, повноцінними ці два докази є тоді, коли вони існують разом, створюючи, умовно кажучи, один «комплексний» доказ, що складається з двох частин, які взаємно доповнюють один одного [3, с. 126-127; 10, с. 135]. Відтак, порушення визначеного законом порядку документально-правового оформлення речового доказу може призвести до втрати допустимості як самим документом (якщо такий було складено), так і зафіксованим у ньому речовим доказом.

Зазначимо, що на сьогодні кризь призму нового кримінального процесуального законодавства потребують розгляду як існуючі раніше проблеми теоретико-прикладного характеру, так і нові – породжені недосконалістю законотворчої діяльності. На низці з них і зосередимо свою увагу:

а) *документальне оформлення речових доказів, зібраних стороною захисту та потерпілими*. Новий КПК значно розширив право цих суб'єктів збирати доказову інформацію, в тому числі й отримувати в порядку добровільного надання або вилучати через інститут тимчасового доступу речові докази. При цьому загальною проблемою є те, що, надавши відповідні можливості, нормотворець не забезпечив їх детальною правовою процедурою оформлення речових доказів такими учасниками. Зокрема, якщо для випадку отримання або вилучення речового доказу слідчим чи прокурором законодавець передбачив необхідність складання протоколу огляду речового доказу та його обов'язкову фотофіксацію, то з приводу дій сторони захисту та потерпілого у аналогічній ситуації нічого не встановлено взагалі. На перший погляд, можна було б вести мову про застосування аналогії закону (хоча допустимість складання протоколів приватними суб'єктами викликає значні сумніви), проте пряма і недвозначна вказівка законодавця на те, що вимога протоколювання і фото фіксації стосується лише речових доказів «які отримані або вилучені слідчим, прокурором» (ч. 2 ст. 100 КПК) позбавляє можливості розширювального тлумачення. Більше того, порядок зберігання речових доказів (який, як буде нами показано далі, також може вплинути на допустимість доказу врегульовано також лише для державно-владних суб'єктів [11]). Відтак, доводиться констатувати, що законодавець, надавши стороні захисту та потерпілому право збирати речові докази, але не закріпивши детальної процедури реалізації такого права, по суті породив дисонанс між новоствореним підходом і науково-практичною аксіомою про залежність допустимості речового доказу від правильності його документально-правового оформлення. Тож, думається, що дана проблема потребує якнайшвидшого

вирішення шляхом детальної правової регламентації порядку збирання та оформлення речових доказів приватними учасниками кримінального процесу;

б) *документування речового доказу*, який надходить до слідчих органів в порядку добровільного надання¹. Одразу зазначимо, що дана форма залучення речового доказу до кримінального провадження взагалі прямо не передбачена КПК, а витікає із положень ч. 1 і 2 ст. 100 (де зазначено, що речовий доказ може вилучатися на підставі судового рішення або *бути добровільно наданий* стороні кримінального провадження). Власне, цією доволі абстрактною вказівкою й обмежується законодавче регулювання порядку оформлення речового доказу, що добровільно наданий стороні кримінального провадження.

Зазначимо, що вивчені нами матеріали кримінальних проваджень, а також особистий досвід роботи в прокуратурі України різного рівня надають можливість вказати, що практика залучення речових доказів у порядку добровільного надання йде принаймні двома шляхами. Зокрема, перший варіант передбачає, що особа, яка бажає подати речовий доказ, звертається з клопотанням долучити дану річ до матеріалів провадження, а слідчий, задовольнивши це клопотання, складає протокол огляду предмету з фото-таблицею. Відповідно до другого варіанту, особа вказує на бажання надати доказ під час проведення слідчої дії (допит, слідчий експеримент тощо), про що вказується в протоколі такої слідчої дії, після чого слідчий знову ж таки складає протокол огляду предмету з фото-таблицею. По суті, обидва випадки є доволі поширеними на практиці і в цілому відповідають вимогам КПК (тим більше зважаючи на, м'яко кажучи, «туманність» нормативної регламентації з даного питання). Проте, на наш погляд, у цьому аспекті слід враховувати таку функцію документування речового доказу, як відображення шляху його надходження до матеріалів кримінального провадження. Відтак, думається, що у випадку, коли бажання надати речовий доказ анонсується особою не в рамках якоїсь самостійної слідчої дії, а в порядку подачі клопотання, доречно: а) спочатку провести допит такої особи (у відповідному статусі), відобразивши у протоколі допиту за який умов річ, яка надається, потрапила до цієї особи; б) після цього скласти протокол огляду речі з фото-таблицею;

в) *окремі питання оформлення речових доказів*, отриманих в порядку тимчасового доступу до речей і документів. Низку питань викликає порядок належного документального оформлення речових доказів, отриманих в порядку тимчасового доступу до речей і документів. Так, практика йде шляхом складання протоколу тимчасового доступу до речей (або протоколу вилучення речей в порядку тимчасового доступу) у якому безпосередньо вказується опис речей, що вилучені, або такий опис додається до протоколу як додаток. Подібна практика видається цілком логічною, не лише враховуючи її звичність ще з часів застосування виймки за КПК 1960 р., а і зважаючи на відповідність описаної процедури загальним уявленням про оформлення речових доказів, отриманих в порядку тієї чи іншої дії. Але варто звернути увагу на один, на перший погляд незначний, нюанс: новий КПК не передбачає протоколювання процедури тимчасового доступу до речей і документів, зобов'язуючи особу, яка виконує відповідну ухвалу суду, лише «залишити володільцю речей і документів опис речей і документів, які були вилучені» (ст. 165 КПК). Здавалося б, що дану законодавчу недосконалість цілком можна виправити, складаючи протокол – більш вагомий документ, аніж просто опис (як власне й відбува-

¹ Тут і далі ми розглядаємо випадки збирання речових доказів суб'єктами, які ведуть кримінальне провадження. Випадки, у яких ми знову повертатимемося до збирання речових доказів приватними суб'єктами, матимуть відповідні застереження.

ється на практиці). Проте при цьому слід пам'ятати, про положення ч. 1 ст. 104 КПК, відповідно до якої хід і результати проведення процесуальної дії фіксуються у протоколі у випадках, передбачених КПК. Відтак, при формальному підході, зважаючи що КПК не передбачає протоколювання тимчасового доступу, документальне оформлення речі «протоколом тимчасового доступу» є незаконним, а сам протокол і вилучена річ – сумнівними з позиції допустимості доказів. Тим не менш, на наш погляд, як з позиції захисту прав власника речі, так і з погляду належної фіксації речових доказів, при тимчасовому доступі до речей і документів все ж доцільно не обмежуватися складанням лише опису вилучених речей, а застосовувати загальний спосіб фіксації – протоколювання. Але при цьому має складатися не «протокол тимчасового доступу», а протокол огляду предметів, що з однієї сторони відповідатиме вимозі ч. 1 ст. 104 КПК, а з іншої – забезпечуватиме правильне оформлення речового доказу відповідно до ч. 2 ст. 100 КПК.

Окрім зазначеного, варто звернути увагу на питання законності залучення співробітників оперативних підрозділів в порядку п. 3 ч. 2 ст. 40 та ст. 41 КПК до виконання ухвали слідчого судді (суду) про тимчасовий доступ до речей і документів, зважаючи на те, що п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК дозволяє слідчому дати доручення оперативному підрозділу лише на проведення слідчих (розшукових) або негласних слідчих (розшукових) дій, а тимчасовий доступ до речей і документів до числа вказаних дій не відноситься, оскільки чітко визначений в КПК як захід забезпечення кримінального провадження (ст. 131 КПК) [4, с. 49].

Зазначимо, що на сьогодні практика правозастосування, вже враховує зазначений момент, і залучення оперативних працівників відбувається шляхом підкріплення доручення слідчого оперативному підрозділу ще одним аргументом: в ухвалі слідчого судді відразу вказують як прізвище слідчого, який здійснює провадження, так і прізвище оперативного працівника, який забезпечує оперативний супровід. Хоча, на наш погляд, навіть при такому підході правовою підставою залучення оперативного підрозділу залишається доручення слідчого, а відтак питання допустимості отриманих доказів є відкритим. Зазначене надає можливість висловити пропозицію про доцільність внести відповідні зміни до п. 3 ч. 2 ст. 40, частин 1, 3 ст. 41 КПК, ч. 4 ст. 7 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність», вказавши на право надання слідчим доручень оперативному підрозділу як на проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, так і на здійснення інших процесуальних дій, спрямованих на отримання доказової інформації;

г) особливості документального оформлення речових доказів з урахуванням засади недоторканості права власності. Конституційні положення про захист права власності знайшли своє подальше розкриття та деталізацію на рівні галузевого, у тому числі кримінального процесуального законодавства. Зокрема, на рівень засадничих положень, винесено правило, відповідно до якого позбавлення або обмеження права власності під час кримінального провадження здійснюється лише на підставі вмотивованого судового рішення, ухваленого в порядку, передбаченому КПК, але як виняток на підставах та в порядку,

передбачених КПК, допускається тимчасове вилучення майна без судового рішення (ст. 16 КПК). Зазначене правило, будучи загальним, знаходить втілення в окремих положеннях кримінального процесуального закону, у тому числі присвячених регламентації порядку документального оформлення речових доказів.

Так, ч. 2 ст. 168 КПК встановлено, що тимчасове вилучення майна може здійснюватися під час обшуку, огляду. У свою чергу, ч. 7 ст. 236 КПК встановлює, що вилучені речі та документи, які не входять до переліку, щодо якого прямо надано дозвіл на відшукання в ухвалі про дозвіл на проведення обшуку, вважаються тимчасово вилученим майном. По суті аналогічне правило передбачено й щодо речей, які вилучаються в ході огляду: вилучені речі та документи вважаються тимчасово вилученим майном (ч. 7 ст. 237 КПК).

Тож, слідуючи логіці законодавця, правильне документальне оформлення речей вилучених під час огляду, а також речей, які були вилучені в результаті обшуку, але при цьому не входили до перелічених в ухвалі суду на обшук, передбачає необхідність звернення слідчого, прокурора протягом доби до слідчого судді з клопотанням про арешт майна (ч. 5 ст. 171 КПК), яке розглядається судом протягом сімдесяти двох годин (ч. 6 ст. 173 КПК). У протилежному випадку майно повинно повертатися власнику (п. 3 ч. 1 ст. 169 КПК).

Вищенаведений, на перший погляд абсолютно чіткий законодавчий алгоритм, на практиці породжує цілком виправдані запитання, на які до сьогодні однозначної відповіді не знайдено.

По-перше, відсилка до інституту тимчасового вилучення майна, зобов'язує враховувати ч. 1 ст. 167 КПК, де надається його визначення як «фактичного позбавлення підозрюваного можливості володіти, користуватися та розпоряджатися певним його майном до вирішення питання про арешт майна або його повернення». Відтак, складається враження, що звертатися до суду з клопотанням про накладення арешту на майно вилучене під час огляду або обшуку, необхідно лише в тому разі, якщо власнику такого майна надано процесуальний статус підозрюваного.

По-друге, відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 171 КПК, у клопотанні слідчого, прокурора про арешт майна серед іншого повинні бути зазначені документи, що підтверджують право власності на таке майно. Врахування вказаного безпідставно підводить до висновку, що звертатися до суду з клопотанням про накладення арешту на майно вилучене під час огляду або обшуку, необхідно (і можливо) лише в тому разі, якщо власник вилученого майна відомий (що вкрай рідко має місце, наприклад, під час огляду місця події).

Існування вказаних «питань без відповідей» на практиці породило діаметрально-протилежні підходи щодо документального оформлення предметів, які вилучені в ході огляду, а також речей, які були вилучені в результаті обшуку, але при цьому не входили до числа предметів, перелічених в ухвалі суду на обшук. Зокрема, в одних випадках відсутність інформації про власника та (або) відсутність у власника статусу підозрюваного призводить до того, що арешт на вилучену річ не накладається, а її оформлення здійснює слідчий або прокурор, шляхом винесення постанови про визнання речовим доказом і долучення до матеріалів провадження [див.: 12]². В інших же аналогічних ситуаціях інституту тимчасового вилучення та арешту майна застосовуються незалежно як від процесуального статусу володільця, так й взагалі наявності інформації про

² Відмітимо, що такий процесуальний акт взагалі не передбачений новим КПК (на відміну від КПК 1960 р.). Хоча не можна стверджувати, що це є порушенням, оскільки відповідно до ч. 3 ст. 110 КПК постанову виноситься у випадках, передбачених КПК, а також коли слідчий, прокурор визнає це за необхідне.

володільця предметів. У підтвердження сказаного наведемо цитати з двох судових рішень [13].

Найбільш негативним моментом у уїй ситуації є те, що кожне з вищенаведених рішень у тій чи іншій мірі спирається на закон, і в реаліях дії чинного КПК доволі складно оцінити кожну з позицій як однозначно «правильну» або «неправильну». Тож варто констатувати, що у цьому питанні має місце неоднозначність нормативної регламентації, колізія законодавства, усунути яку можливо шляхом внесення відповідних змін до КПК. Поряд із цим необхідно пам'ятати, що боротьба із законодавчими колізіями передбачає не лише усунення таких колізій шляхом внесення змін до нормативного акту (що безперечно є найбільш оптимальним варіантом), але і їх подолання шляхом нормотворчої інтерпретації, зокрема через призму основоположних засад тої чи іншої галузі права. У цьому питанні, на наш погляд, доречно звернутися до ч. 6 ст. 9 КПК, де передбачено, що у випадках, коли положення КПК не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального провадження, застосовуються загальні засади кримінального провадження, визначені ч. 1 ст. 7 КПК. При цьому одна із таких засад, як вже було зазначено, декларує позбавлення або обмеження права власності під час кримінального провадження лише на підставі вмотивованого судового рішення (ч. 1 ст. 16 КПК). Своєрідним підтвердженням допустимості накладення арешту на предмет, власник якого не відомий, є наявність у КПК по суті аналогічного за своєю правовою природою випадку, що дозволяє обмежувати право власності за відсутності інформації про власника. Йдеться про ч. 11 ст. 100 КПК, яка дозволяє застосовувати спеціальну конфіскацію предметів не зважаючи на те, що достовірна інформація про власника предметів відсутня. Зазначимо, що схожий напрям міркувань можна знайти у найбільш нових наукових роботах, присвячених питанням оформлення речових доказів. Наприклад, О.Г. Шило абсолютно правильно зазначає, що будь-який спосіб примусового вилучення речового доказу «передбачає або отримання ухвали слідчого судді до проведення процесуальної дії, або подальше винесення ухвали слідчого судді про арешт тимчасово вилученого майна. Така нормативна конструкція пояснюється тим, що вилучення речей і документів обмежує конституційне право власності, а тому його має бути забезпечено судовим контролем – попереднім або наступним» [1, с. 82].

Тож, зважаючи на факт неоднозначної законодавчої регламентації у питанні документального оформлення предметів, вилучених під час огляду та предметів, вилучених під час обшуку, які не входять до переліку, щодо якого прямо надано дозвіл на відшукання в ухвалі про дозвіл на проведення обшуку, враховуючи положення ч. 6 ст. 9 КПК, доречно керуватися загальною засадою, відповідно до якої позбавлення або обмеження права власності під час кримінального провадження можливе лише на підставі вмотивованого судового рішення. Відтак, допустимість таких речових доказів з позиції правиль-

ного документального оформлення вимагає винесення ухвали слідчого судді про накладення арешту³.

д) *винесення постанови «про визнання речовим доказом і приєднання до матеріалів кримінального провадження»*. Якщо винесення зазначеної постанови за часів дії КПК 1960 р. було чітко передбачено (ч. 1 ст. 79 КПК 1960 р.), то нове кримінально-процесуальне законодавство такої вимоги не містить. Разом із тим доведений до автоматизму у слідчих і прокурорів навик виносити зазначений документ у кожному випадку оформлення речового доказу, за інерцією продовжує спрацьовувати й сьогодні. Не цитуючи окремих судових рішень (усі вони у цьому аспекті є однотипними, оскільки лише констатують факт винесення слідчими розглядуваних постанов, без оцінки таких дій), лише зазначимо на масовість складання даного процесуального документу [14; 15; 16]. Більше того, справедливо буде відмітити, що необхідність винесення постанови про визнання предмету речовим доказом обстоюється і окремими науковцями. Наприклад, О.Ю. Хахуцяк доводить, що «якщо слідчий, прокурор отримують певний матеріальний об'єкт, що має значення для кримінального провадження, у них після проведення огляду або дослідження даного предмета є необхідність (якщо немає підстав на повернення його володільцю) направити даний предмет на збереження до компетентних осіб, де він має знаходитися до прийняття кінцевого рішення судом. Таким чином, слідчий, прокурор визнають за необхідне скласти постанову при долучення до провадження речового доказу і передають разом з копією постанови предмет на збереження компетентним особам, які, отримавши даний предмет з постановою слідчого, мають надати останньому квитанцію про отримання речового доказу. ... Аналізуючи вищевикладене, вважаємо за необхідне внести доповнення до ст. 98 КПК України, де у частині третій передбачити таке: «Слідчий, прокурор після проведення усіх необхідних дій з матеріальним об'єктом, який має значення для кримінального провадження, виносить постанову про залучення до провадження речового доказу». На нашу думку, це доповнення Кримінального процесуального кодексу України, по-перше, буде надавати речовому доказу його реального юридичного значення; по-друге, стане гарантією належної правової процедури кримінального провадження» [5, с. 47-48].

Висловлюючи власну думку, зазначимо, що вищенаведена наукова позиція у значній мірі є раціональною і, як було нами зазначено вище, не позбавленою практико-прикладного підґрунтя. Проте все ж, на наш погляд, відсутність у новому кримінальному процесуальному законодавстві вказівки на обов'язок слідчого виносити розглядувану постанову є не випадковістю, а органічною складовою цілісної концепції, яка доволі влучно описана в роботі М.Є. Шумила: «у ході досудового розслідування сторони збирають матеріали про джерела майбутніх доказів – носії даних про факти й обставини, що підлягають доказуванню. Зібрані сторонами матеріали ... можуть визнаватися доказами за результатами їх інтерпретації лише судовим органом» [2, с. 41]. Відтак, на сьогодні винесення слідчим постанови про визнання предмету речовим доказом хоч формально і не суперечить законодавству (зважаючи на ч. 3 ст. 110 КПК), проте не відповідає новітній концепції сприйняття доказів в цілому. При цьому наявність або відсутність такої постанови у матеріалах кримінального провадження (на відміну, наприклад, від протоколу слідчої дії, в рамках якої предмет вилучався⁴) не впливає на допустимість предмету як речового доказу⁵.

³ Хоча, маємо визнати, що такий підхід також не є ідеальним, оскільки відкритим залишається питання стосовно повернення речі, власник якої не відомий, якщо суд відмовив у накладенні арешту.

⁴ Судова практика йде шляхом однозначного визнання недопустимими речових доказів, щодо яких відсутній протокол слідчої дії, в рамках якої такий доказ було здобуто. Наприклад, вироком Золотунівського районного суду Рівненської області було встановлено: «вилучені в господарстві ОСОБА_4 плоскозубці, щодо яких відсутній письмовий протокол слідчого чи іншої уповноваженої на його складання особи, та проведені з ними дослідження /висновки експертів/ не мають юридичної сили» [17].

⁵ Варто зазначити, що навіть за часів дії КПК 1960 р. висловлювалася думка про те, що відсутність постанови про визнання речовим доказом і приєднання до матеріалів справи не може бути підставою для визнання доказу недопустимим [3, с. 126-127].

Література:

1. Шило О.Г. Речові докази як процесуальне джерело доказів // Вісник прокуратури. – 2013. – № 6. – С. 76-83.
2. Шумило М.С. Поняття «докази» у Кримінальному процесуальному кодексі України: спроба критичного переосмислення ідеології нормативної моделі // Вісник ВСУ. – 2013. – № 2. – С. 33-41.
3. Сівочек С.М. Оцінка джерел доказів у кримінальному процесі : дис. ... канд. юрид. наук / С.М. Сівочек : 12.00.09. – кримінальний процес та криміналістика, судова експертиза. – К., 2003. – 217 с.
4. Тітко І.А. Новий КПК: проблеми виявлені практикою // Адвокатське бюро. – 2013. – № 1. – С. 45-49.
5. Хахуцяк О.Ю. Речові докази у новому Кримінальному процесуальному кодексі України // Адвокат – 2013. – № 6. – С. 46-48.
6. Вышинский А.Я. Теория судебных доказательств в советском уголовном процессе : 3-е изд., доп. – Учебное пособие для юридических вузов. – М. : Гос. Изд-во юрид. лит., 1950. – 308 с.
7. Громов В.И. Вещественные улики и научно-уголовная достоверность. – М., 1932. – 65 с.
8. Ульянова Л.Т. Оценка доказательств судом 1-й инстанции. – М. : Госюриздат, 1959. – 168 с.
9. Теория доказательств в советском уголовном процессе / Отв. ред. Н.В. Жогин. – 2-е изд., исправ. и доп. – М. : Юридическая литература, 1973. – 736 с.
10. Эйсман А.А. Заключение эксперта (Структура и научное обоснование). – М. : Юрид. лит., 1967. – 152 с.
11. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження : Постанова КМУ «Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України» від 19 листопада 2012 р. № 1104.
12. Ухвала Інгулецького районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 06 грудня 2013 р., судова справа № 213/3987/13-к (№ за ЄДРСР: 36213265).
13. Ухвала слідчого судді Червонозаводського районного суду м. Харкова від 06.12.2013 р., судова справа № 646/11613/13-к (№ за ЄДРСР: 35901339).
14. Ухвала Ярмолинецького районного суду Хмельницької області від 6 лютого 2014 р., судова справа № 689/22/14-к (№ за ЄДРСР: 37052234).
15. Вирок Корабельного районного суду м. Миколаєва від 16 червня 2014 р., судова справа № 488/2531/14-к (№ за ЄДРСР: 40396957).
16. Ухвала Вовчанського районного суду Харківської області від 30 вересня 2014 р., судова справа № 617/821/14-к (№ за ЄДРСР: 40723937).
17. Вирок Здолбунівського районного суду Рівненської області від 21 червня 2013 р., судова справа № 1-195/11 (№ за ЄДРСР: 31958289).

Кайло І. Ю. Надлежащее документальное оформление вещественных доказательств как одно из условий их допустимости

Аннотация. Статья посвящена анализу надлежащего документального оформления вещественных доказательств как одного из условий их допустимости.

Ключевые слова: доказательства в уголовном процессе, вещественные доказательства, допустимость доказательств.

Kailo I. Proper documentary registration of physical evidence as one of the conditions of admissibility

Summary. This article is devoted to the proper documentation of physical evidence as one of the conditions of admissibility.

Key words: evidence in criminal proceedings, evidence, admissibility of evidence.